

Szakál Sára
Párhuzamos életutak
Egyetemistaként Tiszavasváriban

Mikor Tiszavasváriban folytatott munkánkról mesélek a családomnak, mindig megkérdezik, hogy angol-magyar szakos egyetemistaként ebből én hogyan profitálok, van-e hasznom belőle. Sokszor megbotlok ennek a kérdésnek a megválaszolásán. Főleg azért, mert még nem tudom, hogy magyarázzam el azt, amit itt tapasztalok. Vannak helyzetek, amikor nem akarok feleslegesen magyarázkodni, mert tudom, hogy nemtetszéssel találkozna az álláspontom. Mégis szeretnék a saját hangomon, megfelelés kényszere nélkül megszólalni. Ez az íromány tehát a hangom felerősítésének is a kísérlete.

Az ország másik pontján, Vas vármegyében nevelkedtem egy olyan faluban, ahol kevés cigány származású ember él. Ebből kifolyólag gyermekkoromban alig-alig érintkeztem romákkal. Jellemzően a szomszédos városba jártunk át vásárolni. A várostáblán belül több mediterrán típusú lakóház is épült, de az autóval továbbhaladva a modern családi házak közvetlen szomszédságában rosszabb állapotban lévő tömbházakat is észrevehetünk. Nemegyszer elhangzott egy kocsin vagy buszúton, hogy az ott élők már megint hangosan bömböltetik a zenét, vagy mennyire igénytelenül néz ki a tömbjük előtti terület. Később derült ki számomra, hogy a lakótelepet romák lakják. A róluk kialakult sztereotípiák hitelességét sokáig nem kérdőjeleztem meg.

Tizennégy évesen felvételt nyertem egy távolabbi város gimnáziumába, ahol talákoztam egy lánnyal, akivel rendszeresen utaztam együtt a kollégiumba. Mikor megerősödött a barátságunk, és rendszeresen tűntünk fel együtt a vasútállomáson, vagy a környéken sétálva, visszahallottam közeli és távolabbi ismerősektől, hogy a helyemben vigyáznának a lánnyal, mert cigány, vagy legalábbis „félcigány”. Bár engem nem foglalkoztatott, hogy a barátnőm cigány származású lenne, mégsem álltam ki mellette, hanem a többségi állásfoglalás kedve szerint alakítottam a nézőpontom. Úgy is, hogy nem értettem egyet. A cigányságról és az intő szavakról sosem beszéltem a lánnyal, mert féltem szóbahozni.

Lassan két éve, egyetemista koromban csatlakoztam a kutatócsoporthoz. Sokáig nem leltem itt a helyem, kétségeim voltak a közreműködéssel. Főleg azért, mert nem láttam, hogyan tudok konstruktív tag lenni úgy, hogy még nem találtam meg a saját hangomat. Ahogy egyre több időt töltöttem Tiszavasváriban, megismertem a helyi viszonyokat, és a helyi és egyetemi kutatótársaimmal való tanulás segítségével rájöttem, mennyi párhuzamot vonhatok saját életutammal. Rengeteg mindent köszönhetek (már most) ennek az együttműködésnek. A közös munkánk során figyeltem meg, hogy mennyi olyan még nem artikulált gondolata van a

résztevőknek, melyek még a felszín alatt lappanganak. Olyan gondolatok ezek, melyek a történeteimből is kirajzolódnak. Helyezetek, amikor inkább csendben maradtam, féltem megszólalni, mert nem tudhattam, miféle ellenállásba ütközik az állásfoglalásom. Ha megszólaltam is, és nem értettek velem egyet, inkább a többség véleményét vallottam, hogy a semleges zónában maradjak.

Szeretnék úgy tekinteni a workshopjainkra, mint a saját hangunk felerősítésének közegére; egy olyan térre, ahol nyíltan, megfelelés nélkül fejezhetjük ki a véleményünket. Hogy ez létrejöjjön, türelemre és erőfeszítésre van szükség. Ahogy nekem is, a workshop résztvevőinek is el kell hinnie, hogy mindenki egyéni véleménye számít. Azzal, hogy meg merünk szólalni, és képesek vagyunk meghallani egy miénktől merően különböző diskurzust, olyan párbeszéd jöhet létre közöttünk, amely nemcsak önmagunkat, hanem minket is mint közösséget előbbre visz.

